

MELLÉKTÁRGYAK LISTÁJA
LIST OF ADDITIONAL SUBJECTS

1. SZOMNOLÓGIAI ALAPISMERETEK / BASICS OF SOMNOLOGY

Rövid leírás:

Biológiai ritmusok-alvás-ébrenlét-neurális oszcillációk, az alvás-ébrenlét szabályozás idegi, humorális és kronobiológiai mechanizmusai, az alvás-ébrenlét állapotok pszichofiziológiai és elektrofiziológiai jellemzői, illetve magatartási vonatkozásai, főbb alvászavarok és egészségtudományi vonatkozásaik.

Tételsor:

1. Az alvás fiziológiai alapjai (az ébrenlét és az NREM alvás neurofiziológiája és neurobiológiája; a paradox (REM) alvás neurofiziológiája és neurobiológiája, alvásfunkció elméletek, alvás és pszichológia (kognitív és érzelmi folyamatok), az akut és krónikus alvásmegvonás hatásai, alvás és álmodás, nemi különbségek az alvásban, cirkadián biológia/kronobiológia)
2. Az alvás és alvászavarok felmérése (alvászavarok osztályozása, klinikai interjú és klinikai vizsgálat, mérés: alvás és ébrenlét monitorozása, egyéb tesztek és vizsgálatok, az alvászavarok biomarkerei)
3. Álmatlanság (nozológiai/kórismereti/kórtani besorolás, definíciók és epidemiológia; patofiziológia, társbetegségek és speciális populációk, kezelés)
4. Alvással összefüggő légzőszavarok (meghatározások és epidemiológia; patofiziológia, obstruktív alvási apnoe és társbetegségek, kezelés)
5. Centrális eredetű hiperszomniák/aluszékonyság (definíciók és epidemiológia; etio-pathofiziológia, kezelés)
6. Cirkadián ritmuszavarok (definíciók és epidemiológia; patofiziológia, társbetegségek, egészségügyi kockázatok, kezelés)
7. Paraszomniák (definíciók és epidemiológia; pathofiziológia és pszichopatológia, klinikai leletek, speciális populációk és társbetegségek, kezelés)
8. Alvással összefüggő mozgászavarok (definíciók és epidemiológia; patofiziológia, társbetegségek, kezelés)
9. Gyermekkori alvászavarok (krónikus álmatlanság, a paraszomniák sajátosságai, obstruktív alvási apnoe, alvással összefüggő mozgászavarok, narkolepszia, alvás neurális fejlődési zavarokban)
10. Alvás és pszichiátria (szerhasználati zavarok; skizofrénia spektrumzavarok, affektív zavarok, szorongásos zavarok, egyéb pszichiátriai zavarok)
11. Alvás és neurológia (epilepszia, Parkinson-szindrómák, demencia, stroke/agyvérzés, fejfájás, sclerosis multiplex és egyéb autoimmun betegségek, neuromuszkuláris rendellenességek)
12. Alvás és geriátria (alvás és alvászavarok az időseknél)

Exam topics:

1. Physiological basis of sleep (the neurophysiology and neurobiology of wakefulness and NREM sleep; the neurophysiology and neurobiology of paradoxical (REM) sleep, theories on the functions of sleep, sleep and psychology (cognitive and emotional processes), effects of acute and chronic sleep deprivation, sleep and dreaming, circadian biology/chronobiology)
2. Assessment of sleep disorders (classification of sleep disorders, the clinical interview and clinical examination, measuring: monitoring sleep and wakefulness, other tests and examinations, biomarkers for disturbed sleep)
3. Insomnia (nosological classification, definitions, and epidemiology; pathophysiology, comorbidities and special populations, treatment)
4. Sleep-related breathing disorders (definitions, and epidemiology; pathophysiology, obstructive sleep apnea and comorbidities, treatment)
5. Hypersomnias of central origin (definitions, and epidemiology; etio-pathophysiology, treatment)
6. Circadian rhythm sleep disorders (definitions, and epidemiology; pathophysiology, comorbidities, health risks, treatment)
7. Parasomnias (definitions, and epidemiology; pathophysiology and psychopathology, clinical findings, special populations and comorbidities, treatment)
8. Sleep-related movement disorders (definitions, and epidemiology; pathophysiology, comorbidities, treatment)
9. Paediatric sleep disorders (chronic insomnia, specific features of parasomnias, obstructive sleep apnea, sleep-related movement disorders, narcolepsy, sleep in neurodevelopmental disorders)
10. Sleep and psychiatry (substance use disorders; schizophrenia spectrum disorders, affective disorders, anxiety disorders, other psychiatric disorders)
11. Sleep and neurology (epilepsy, Parkinsonian syndromes, dementias, stroke, headache, multiple sclerosis and other autoimmune disorders, neuromuscular disorders)
12. Sleep and geriatrics (sleep in the elderly, sleep disorders in the elderly)

Szakirodalom/Reference:

Claudio Bassetti, Walter McNicholas, Tiina Paunio (eds): European Sleep Medicine Textbook. 2nd ed. European Sleep Research Society, Regensburg, 2021 (ISBN: 9781119789017)

Lázár, A. S., Lázár, Z. I. & Bódizs, R. Frequency characteristics of sleep. In Oxford Handbook of EEG frequency analysis. Oxford University Press, 2022. pp. 401-433. (ISBN: 9780192898340)

Campbell IG. EEG recording and analysis for sleep research. Curr Protoc Neurosci. 2009 Oct;Chapter 10:Unit10.2. doi: 10.1002/0471142301.ns1002s49. PMID: 19802813; PMCID: PMC2824445.

Deboer T. Circadian regulation of sleep in mammals. Current Opinion in Physiology, Volume 15, June 2020, Pages 89-95

Javasolt kurzusok / Recommended PhD course:

Alvás-ébredés állapotok elektrofiziológiai elemzésének módszertana (kurzuskód: 4206)

2. EGÉSZSÉGSZOCIOLÓGIA / HEALTH SOCIOLOGY

Tételsor:

1. Egészség és társadalom: változó mintázatok
2. Az egészség és a betegség társadalmi meghatározói
3. Egészség- és betegségmagatartás
4. Az orvos-beteg kapcsolat
5. Társadalmi osztályok és egészségi egyenlőtlenségek
6. Gender és egészség
7. Etnikai hovatartozás és egészség
8. Digitális egészség és egészségügy alapkérdései
9. Egészségügyi rendszerek meghatározó jellemzői
10. A digitális egészségügy alapfogalmai
11. A digitális egészségügy hatása az orvos és a beteg szerepre és az orvos-beteg kapcsolatra
12. A digitális egészségügy által felvetett társadalmi kérdések
13. A digitális egészség és a társadalmi egyenlőtlenségek
14. Mesterséges intelligencia és egészség alapkérdései

Exam topics:

1. Society and Changing Patterns of Health and Disease
2. Social Determinants of Health and Disease
3. Health and Illness Behaviour
4. The Doctor-Patient Relationship
5. Social Class and Health Inequalities
6. Gender and Health
7. Ethnicity and Health
8. Digital Health and Health Care
9. Health Care Systems
10. Digital Health and Health Care, Basic concepts of digital health
11. The impact of digital health on the doctor and patient role and the impact of digital health on the doctor-patient relationship
12. Social issues raised by digital health
13. Digital health and social inequalities
14. Artificial intelligence and health

Szakirodalom/Reference:

Graham Scrambler (ed) *Sociology as Applied to Health and Medicine*, Palgrave Macmillan 2018

Eric Topol: *Deep Medicine - How Artificial Intelligence Can Make Healthcare Human Again*. ebook / ISBN-13: 9781541644649

Döbrössy B, Girasek E, Susánszky A, Koncz Zs, Györffy Zs, Bognár V: "Clicks, likes, shares and comments" a systematic review of breast cancer screening discourse in social media PLOS ONE 15 : 4 Paper: e0231422 , 15 p. (2020)

Sándor Békási, Edmond Girasek, Zsuzsa Györffy: *Telemedicine in community shelters: possibilities to improve chronic care among people experiencing homelessness in Hungary;*

Int J Equity Health 21, 181 (2022). <https://doi.org/10.1186/s12939-022-01803-4>
Nóra Radó, Edmond Girasek, Sándor Békási, Zsuzsa Gyórfy: Digital Technology Access and Health-Related Internet Use Among People Experiencing Homelessness in Hungary: Quantitative Survey; J Med Internet Res 2022;24(10):e38729 doi:10.2196/38729
Zsuzsa Gyórfy, Sándor Békási, Bence Döbrössi, Virág Katalin Bognár, Nóra Radó, Emília Morva, Szabolcs Zsigri, Péter Tari, Edmond Girasek; Exploratory attitude survey of homeless persons regarding telecare services in shelters providing mid- and long-term accommodation: The importance of trust; PLoS ONE 17(1): e0261145.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0261145>
Meskó B, Drobni Zs, Bényei É, Gergely B, Gyórfy Zs: Digital health is a cultural transformation of traditional healthcare, MOBILE HEALTH 3: (9) 38, 2017; doi:10.21037/mhealth.2017.08.07 <http://mhealth.amegroups.com/article/view/16494/16602>
Gyórfy Z, Radó N, Mesko B (2020) Digitally engaged physicians about the digital health transition. PLoS ONE 15(9): e0238658. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0238658>
Meskó B, Radó N, Gyórfy Z: Opinion leader empowered patients about the era of digital health: a qualitative study BMJ Open 2019;9:e025267. doi: 10.1136/bmjopen-2018-025267
Meskó, B., Hetényi, G. & Gyórfy, Z. Will artificial intelligence solve the human resource crisis in healthcare?. BMC Health Serv Res 18, 545 (2018). <https://doi.org/10.1186/s12913-018-3359-4>

3. BIOETIKA / BIOETHICS

Rövid leírás:

Az etika és az erkölcs általános jellemzése

- Az etika fogalma.
- Az etika részei: deskriptív etika, normatív etika, metaetika.
- Általános és alkalmazott normatív etika.
- Bioetika, orvosi etika, egészségügyi etika.
- A főbb etikai elméletek (deontológiai és utilitarisztikus erkölcsi rendszerek) jellemzése.

Tételsor:

1. Az orvosi etika legfontosabb alapelvei

- Az autonómia elve.
- A "Ne árts!" elve.
- A jótékonyosság elve.
- Az igazságosság elve.

2. A tájékozott beleegyezés elve

- Egyszerű beleegyezés
- Tájékozott beleegyezés
- A beteg tájékoztatás standardjai
- A kezelés visszautasításának joga

- A belátási képesség
- Tájékozott beleegyezés speciális betegcsoportoknál
- Önrendelkezés
- Cselekvőképesség
- A rossz prognózisú betegek tájékoztatásának etikai kérdései
- Érvek a kegyes hazugság mellett és ellen.
- A haldoklási folyamat.
- A gyógyíthatatlan beteg felvilágosításának módja

3. Igazságosság az egészségügyben. Az egészségügyi makro- és mikroallokáció etikai kérdései.

- A makroallokáció és a mikroallokáció fogalma
- Az egészségügyi ellátáshoz való jog problémája.
- A sorolás fogalma.
- Az életmentő, ritka, általánosan nem elérhető eszközök, gyógyszerek, eljárások elosztásának etikai problémái.
- A gyakorlatban használt mikroallokációs kritériumok etikai értékelése.
- Az igazságos egészségügyi rendszer.

4. A reprodukatív medicina etikai kérdései

- A művi abortusz kérdése.
- Konzervatív, liberális és mérsékelt álláspontok az abortusz kapcsán.
- Az asszisztált reprodukatív technikák etikai kérdései.
- Dajkaterhesség
- A genetika etikai kérdései

5. A halál és a haldoklás filozófiai–etikai kérdései

- A halállal kapcsolatos főbb filozófiai és vallási felfogások, megközelítési lehetőségek.
- Terminális állapotú betegek ellátásának etikai kérdései.
- Öngyilkosság, eutanázia, teratanázia.
- Életmentő, életfenntartó kezelés megszüntetésének etikai kérdései

6. A szervátültetés etikai kérdései

- Az agyhalál fogalma.
- A halott testével kapcsolatos (boncolás, szervkivétel) etikai kérdések.
- Élő személy testéből való szervkivétel (donáció) etikai kérdései.

7. A betegek jogai

- A betegjogok szerepe és jelentősége az egészségügyben.
- Általános és speciális betegjogok.
- A betegjogok érvényesítése.

8. Környezetetika

- A környezetetika jelentősége

- Antropocentrikus, biocentrikus, ököcentrikus környezeti etikák
- A mélyökológia és a föld-etika
- A modern környezetetika néhány összefoglaló jellemzője

Szakirodalom:

Dr. Kovács József: A modern orvosi etika alapjai. Bevezetés a bioetikába. (2. átdolgozott kiadás.) Medicina könyvkiadó, Budapest, 2006., E-book: 2019.

Dr. Kovács József: Környezetetika. In: Dr. Kovács József (szerk.): A biotechnológia etikai kérdései. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2017. (E-book: www.semmelweiskiado.hu) 71-118.

Ajánlott kurzus:

A nem orvos-fogorvos-gyógyszerész végzettséggel rendelkezőknek az SE ÁOK III. évben tartott graduális Orvosi etika, bioetika kurzus felvétele és az abból való vizsgakötelezettség teljesítése

Exam topics:

1. Normative ethics, metaethics.
2. The Hippocratic tradition.
3. Modern codes of ethics
4. Major world religious traditions and bioethics
5. Moral status and abortion
6. Defining death
7. Human stem cell research and moral standing of human stem cells
8. The moral status of non human animals
9. Principle based approaches to moral problems
10. Virtue ethics, casuistry, narrative ethics, feminist approaches, care ethics
11. Problems of benefiting and avoiding harm to the patient
12. Informed consent
13. Information disclosure to terminally ill patients
14. Active killing versus allowing to die. Active euthanasia and physician assisted suicide (PAS)
15. Death and dying for patients who are not their own decision makers
16. Genetics and modifying human nature
17. Reproductive choices and advancing technologies. Ethical problems of rerogenetics
18. Allocating scarce medical resources
19. Ethical questions of organ- and tissue transplantation
20. Ethical question of human research
21. Ethical question of health insurance

Textbook:

Robert M. Veatch—Laura K. Guidry-Grimes (2020): The basics of Bioethics. (Fourth edition). New York—London: Routledge. (p. 295.) ISBN: 978-1-138-58007-7 (hbk); ISBN: 978-1-138-58008-4 (pbk); ISBN: 978-0-429-50751-9 (ebk)

4. EGÉSZSÉGPSZICHOLOGIA / HEALTH PSYCHOLOGY

Tételsor:

1. Pszichológia és egészség.
2. Stressz – jelentése, hatása és forrásai.
3. Stressz, biopszichoszociális tényezők és betegségek.
4. A stressz kezelése és csökkentése.
5. Egészségmagatartás és egészségfejlesztés.
6. Szerhasználat és abúzus.
7. Táplálkozás, testsúlykontroll és diéta, testmozgás és biztonság.
8. A klinikai fájdalom kezelése és kontrollja.

Exam topics:

1. An Overview of Psychology and Health.
2. Stress— Its Meaning, Impact, and Sources.
3. Stress, Biopsychosocial Factors, and Illness.
4. Coping with and Reducing Stress.
5. Health- Related Behavior and Health Promotion.
6. Substance Use and Abuse.
7. Nutrition, Weight Control and Diet, Exercise, and Safety.
8. Managing and Controlling Clinical Pain.

Szakirodalom/Reference:

Edward P. Sarafino, Timothy W. Smith: Health Psychology: Biopsychosocial Interactions, 10th Edition, ISBN: 978-1-119-57782-9 December 2021

Recommended for Hungarian students:

Urbán Róbert: Az egészségpszichológia alapjai, ELTE PPK, Budapest, 2017.